

Vapauden temppeli -haaveesta Vapaussodan muistohalliin ja Suomen Vapaudenpatsaaseen

Esitelmä Kansalaisopinto ALMA

24.4.2024

Ilkka Virtanen ja Aimo Nyberg

Vaasan kolme kansallista Vapauden muistomerkkiä

Suomen Vapaudenpatsas

- Professori Yrjö Liipola
- Paljastettu 9.7.1938
- Kauppatorilla

Suomen Vapaudenpatsas ja Sotaveteraanit

Maamme

Oi maamme Suomi synnyinmaa,
soi sana kultainen!
Ei laaksoa ei kukkulaa,
ei vettä rantaa rakkaampaa
kuin kotimaa tää pohjoinen,
maa kallis isien.

Sun kukoistukses kuorestaan
kerrankin puhkeaa.

Viel' lempemme saa nousemaan
sun toivos, riemus loistossaan
ja kerran laulus synnyinmaa
korkeemman kaiun saa.

Vårt land

Vårt land, vårt land vårt fosterland,
ljud högt, o dyra ord!
Ej lyfts en höjd mot himlens rand,
ej sänks en dal ej sköljs en strand
mer älskad än vår bygd i nord,
än våra fäders jord.

Din blomning, sluten än i knopp
skall mogna ur sitt tvång.
Se, ur vår kärlek skall gå opp
ditt ljus, din glans, din fröjd, ditt
hoppoch högre klinga skall en gång
vår fosterländska sång.

www.kansallinenveteraanipaiva.fi

V A A S A .
V A S A .

KANSALLINEN
VETERAANIPÄIVÄ
NATIONELLA VETERANDAGEN

VAASA | 27.4.2024 | VASA
Botniahalli | Botniahallen

Veteraanien perintö turvataan - yhdessä onnistumme.
Veteranernas arv bevaras - tillsammans lyckas vi.

KANSALLINEN

VETERAANIPÄIVÄ

NATIONELLA

VETERANDAGEN

SOTIEMME MIEHET JA NAISET - ITSENÄISYYTEMME TURVA

MÄN OCH KVINNOR I VÅRA KRIG - VÄRNET FÖR VÅR SJÄLVSTÄNDIGHET

VAASASSA - I VASA 26.-27.4.1998

Vaasan kolme kansallista Vapauden muistomerkkiä

Jääkäripatsas

- Jääkärikapteeni Lauri Leppänen
- Paljastettu 26.2.1958
- Hovioikeudenpuistossa

Vaasan kolme kansallista Vapauden muistomerkkiä

Suomen ilmailun muistomerkki (Merikotka-patsas)

- Presidentti Kyösti Kallion poika,
kuvanveistäjä Kalervo Kallio
- Paljastettu 12.10.1969
- Vaskiluodon sillan kupeessa

Muistomerkkihanke 1918

Ylipäällikkö, kenraali Mannerheimin aloite
vapaussodan kuluessa keväällä 1918

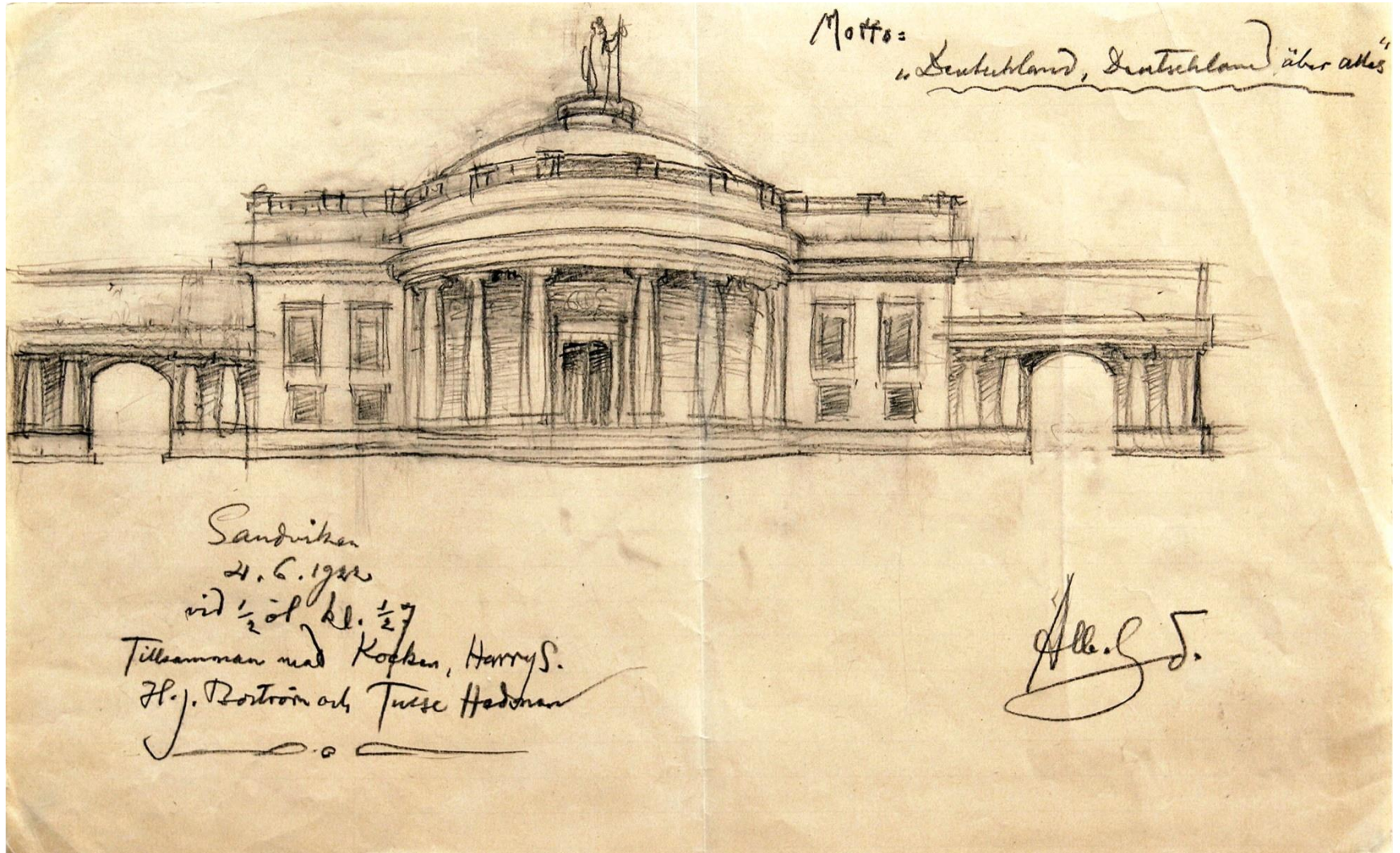
- Muistomerkkitoimikunnan nimeäminen: kenraali Hannes Ignatius, vuorineuvos Gösta Serlachius, taiteilija Akseli Gallen-Kallela
- Sijoituspaiaksi Vaasa, muistomerkistä kansallisen tason monumentti
- Toimikunnan täydentäminen vaasalaisilla jäsenillä, mm. Frithjof Tikanoja ja Erik Hartman
- Rahankeräyksen käynnistyminen

Muistomerkkihanke 1918

Monumentin tyyppi ja sijaintipaikka

- Gallen-Kallela: Vapauden Pantheon, jonka katolla Pyhä Yrjänä lohikäärmeineen, Hietalahden puistoon
- Karl Hedman helli myös ajatusta Vapauden temppelistä
- Muistomerkkitoimikunnan vaasalaisjäsenet kannattivat kuvanveistotaiteellista ratkaisua (patsasta) ja sijoituspaikaksi ydinkeskustaa (Kirkkopuisto, Kauppatori)

Episodi: Herraseurueen Vapauden temppeli -unelma

Vapauden temppeli -unelma

- Tilaisuus: Villa Sandviken 4.6.1922 (Mannerheimin 55-vuotispäivä!) vid ½ öl, kl. ½ 7
- Motto: Deutschland, Deutschland über alles
- Läsnä: Kocken (liikemies Emil Kock), Harry S. (liikemies Harry Schauman), H.J. Boström (asianajaja Henrik Boström), Tusse Hedman (museonjohtaja Karl Hedman), taiteilija Albert Gebhard
- Signeeraus: Alb. Gd.
- Herraseurueen viihteellinen unelma, ei vakavaa esitystä muistomerkitiksi

Karl Hedmanin Vapauden Muistohalli

- Pohjanmaan museon uuteen lisärakennukseen (1930) Vapauden muistohalli
- Vapaussodan 10 sankarin pronssiin valetut muotokuvat mahonkipylväiden päässä
 - mm. Mannerheim, Svinhufvud, Hannes Ignatius, Matti Laurila, Oskar Peltokangas
- Henry Ericssonin lasimaalaus ”Isänmaa”
- Itämainen matto Mannerheimin Aasian matkalta
- Kattokruunu Pyhän Marian kirkosta
- JP 27 Pro Patria taulut ”Vieraalla maalla kaatuneet Suomen vapauden puolesta” (65 jääkärien nimet)

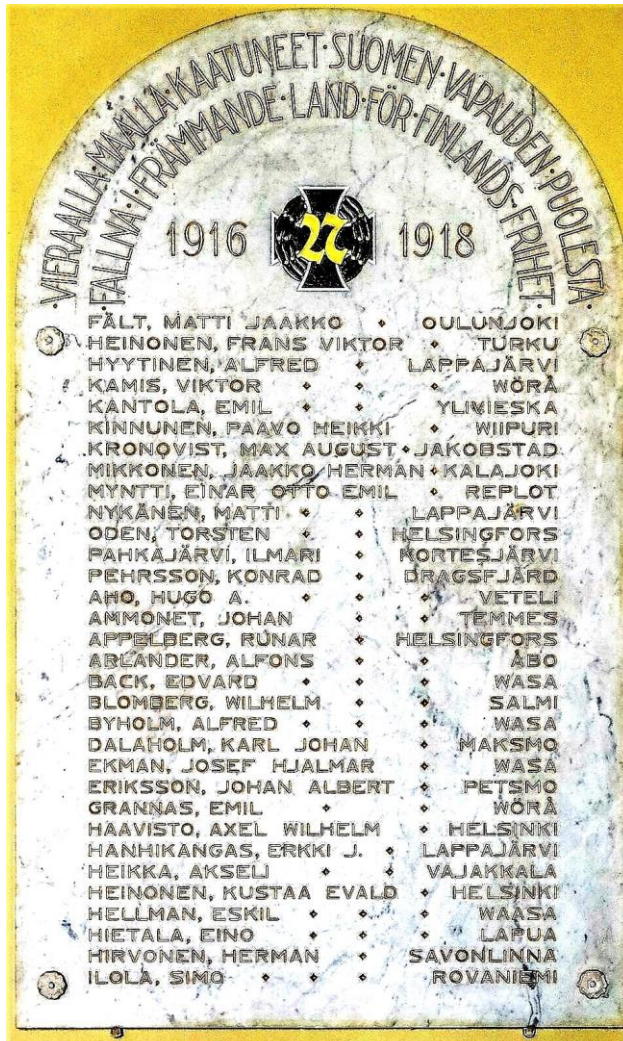
Vapauden muistohalli (alkuperäisasu)

Vapauden muistohalli (nykyasu)

Vapauden muistohalli (JP 27 Pro Patria)

Muistomerkkihankkeen 20 vuotta

1920-luku

- Keskustelut toteutuksen tyypistä
- Useita vaihtoehtoja sijoitukselle
- Rahoituksen hankinta

1930-luku

- 1930 käynnistyi varsinainen toteutus: patsas, joka sijoitetaan Kauppatorin pohjoislaidalle
- 1935 suunnittelukilpailun avaus ja Liipolan ehdotuksen valinta jatkotyön pohjaksi
- 1937 lopullinen hyväksyntä kaikilta osin
- 9.7.1938 juhlallinen paljastustilaisuus

Liipolan lopullinen luonnos 12/1937

Paljastustilaisuus 9.7.1938

Suuri kansanjuhla

- Torilla läsnä 10 000 henkeä
- Tasavallan presidentti Kyösti Kallio, marsalkka C.G. Mannerheim ja itsenäisyysenaattorit kunniavieraina
- Vapaussodan veteraanien mahtava lippulinna

Juhla kohti kansan yhtenäisyyttä

- Kallion ja Mannerheimin puheiden johtavana teemana oli kansakunnan sovinnon ja yhteistyön rakentaminen (Kallion nimittämässä hallituksessa sosiaalidemokraatit mukana ensimmäistä kertaa Vapaussodan jälkeen)
- Mannerheim asettui joukkojen ohimarssissa sotilasosastojen kärkeen niiden ohittaessa presidentti Kallion (ainutkertainen tapahtuma)

Mannerheim ja Vapaussodan veteraanit

Suomen Vapaudenpatsas 9.7.1938

